

การสอบสวนคดีพิเศษ : กระบวนการสอบสวนฟ้องร้องที่เป็น กระบวนการเดียวกัน

วรรณภัส ตั้งสมชัยศิลป์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภัส**

บทคัดย่อ

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีวิธีการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาโดยข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในการกระทำความผิดจะได้มาจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา องค์กรที่ทำหน้าที่ฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อศาลคือ พนักงานอัยการ แต่พนักงานอัยการกลับไม่ได้มีส่วนร่วมรับรู้ในการจับกุมและการสอบสวนผู้กระทำความผิดเลยมาตั้งแต่ต้น เพราะระบบการพิจารณาคดีอาญาของไทย ได้แบ่งแยกขั้นตอนการสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยอารยประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมนี หรือญี่ปุ่น ถือว่าการสอบสวนและฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะเหตุว่าพนักงานอัยการผู้มีอำนาจฟ้องคดีจะต้องได้เข้าไปสัมผัสเรื่องราว ข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมถึงมีโอกาสได้ซักถามพยานด้วยตนเอง เพื่อให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในรายละเอียดของข้อเท็จจริงแห่งคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อพิสูจน์ความจริง ฉะนั้น การให้อำนาจจับกุมกับอำนาจสอบสวนอยู่ในองค์กรเดียวกันโดยปราศจากการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด ย่อมอาจทำให้เกิดความไม่โปร่งใส ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างยิ่งกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้ถูกดำเนินคดี

โดยอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ เป็นรูปแบบที่มีความหลากหลายซับซ้อน ก่อให้เกิดความเสียหายและผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้อัยการเข้าร่วมสอบสวน แต่ก็มิได้กำหนดทุกประเภทคดี จากการศึกษาพบว่า การดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น ยังมีปัญหา เช่น การที่พนักงานอัยการคดีพิเศษที่มีได้เข้าร่วมสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี การใช้มาตรการบังคับในการร้องขอหมายค้นหรือหมายจับในคดีพิเศษ พนักงานอัยการไม่มีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานในคดีพิเศษด้วยตนเอง การออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีพิเศษของพนักงานอัยการ การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการทำความเห็นแย้งตามมาตรา 145 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดังนั้น ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้องในคดีพิเศษ ควรให้อัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวนในทุกคดี และมีระบบการควบคุมตรวจสอบในการสอบสวน จะทำให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีความเป็นภาวะวิสัย สามารถอำนวยความสะดวกธรรมให้แก่ประชาชน และความสงบเรียบร้อยของสังคมได้อย่างสมบูรณ์

บทนำ

การพิจารณาคดีอาญาของประเทศไทย เป็นการดำเนินคดีอาญาในระบบ “Civil Law” โดยการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไม่ว่าจะการสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิดและการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลผู้กระทำความผิด จะได้มาจากการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนแล้ว สรุปสำนวนการสอบสวนทำความเข้าใจควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ส่งไปพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ จะเห็นได้ว่า อำนาจในการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดคือพนักงานอัยการ แต่พนักงานอัยการกลับเป็นผู้ที่ไม่ได้มีส่วนรับรู้ในการจับกุมและสอบสวนมาตั้งแต่ต้น ระบบพิจารณาคดีอาญาของไทย ได้แบ่งแยกขั้นตอนของการสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด เมื่อการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นโดยพนักงานอัยการไม่มีโอกาสสัมผัสข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ไม่มีโอกาสซักถามพยานบุคคลหรือพยานแวดล้อมอื่น ๆ ในที่เกิดเหตุจริง ๆ ได้ ทั้งที่พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อศาล ซึ่งอาจมีผลในการวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการได้ ซึ่งการสั่งคดีของพนักงานอัยการต้องมีความเป็นภาวะวิสัยอย่างยิ่ง

ในปัจจุบันองค์กรแรกที่เป็นเป็นต้นธารแห่งการอำนวยความสะดวกธรรม คือ องค์กรตำรวจ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ในคดีอาญาหรือคดีพิเศษจากประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด โดยคดีพิเศษมีความแตกต่างกับการดำเนินคดีอาญาทั่วไป เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน คดีที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนความมั่นคงของประเทศ คดีที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติหรือคดีที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง ตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้น มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อแก้ไขความบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แม้จะมีกฎหมายให้อำนาจกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพิ่มขึ้น จากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้สร้างวิธีการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ โดยเพิ่มเติมเครื่องมือสำหรับการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยเฉพาะได้เพิ่มบทบาทในกระบวนการสอบสวนของพนักงานอัยการหรืออัยการ

ทหารโดย กคพ. อาจมีมติให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหาร มาปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำแนะนำ และตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน หรือเข้าร่วมสอบสวน เว้นแต่การสอบสวนคดีพิเศษที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 21 วรรค (1) (ค) หรือ (ง) คือ คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน ต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดีแล้วแต่กรณี ตามมาตรา 32 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 แต่อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษเบื้องต้น ไม่ได้กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวน ในทุกคดี ทำให้พนักงานอัยการอัยการไม่ได้รวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเอง ไม่ได้ร่วมสอบปากคำผู้ต้องหาด้วยตนเอง พนักงานอัยการมีอำนาจเพียงรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ แล้วมีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติม หรือใช้ดุลพินิจสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้องเท่านั้น

ตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาของไทย และหลักกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้อง การรวบรวมพยานหลักฐานโดยของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และมาตรการในการกลั่นกรองคดีก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลของพนักงานอัยการ ผู้เขียนเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาที่เป็นคดีพิเศษนั้น มีวัตถุประสงค์ในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงหรือที่อยู่เบื้องหลังมาลงโทษ ฉะนั้น การที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานอัยการจะสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ จะต้องปรากฏว่ามีพยานหลักฐานที่แน่นอนชัดเจนทั้งในส่วนของผู้ต้องหาและผู้เสียหาย มีการใช้ดุลพินิจที่อยู่บนความถูกต้องชอบธรรม จึงจะถือได้ว่าเป็นขั้นตอนการสอบสวนและมาตรการกลั่นกรองคดีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย ตามหลักกระบวนการสอบสวนฟ้องร้องที่เป็นกระบวนการเดียวกันไม่สามารถแบ่งแยกได้ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมของไทยอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องคดี ได้ถูกแบ่งแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ทำให้มีปัญหาต่อการฟ้องร้องคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและประชาชนโดยส่วนรวมหรือระบบเศรษฐกิจความมั่นคงของประเทศ คดีที่มีอัตราโทษสูง พนักงานอัยการควรต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงในคดีพิเศษและกลั่นกรองพยานหลักฐานร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นคดี เพื่อให้เข้าใจข้อเท็จจริงต่างๆ ของคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ขั้นตอนการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันและไม่สามารถแบ่งแยกได้ โดยพนักงานอัยการมีอำนาจควบคุมการสอบสวนคดีอาญาหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีอาญาตั้งแต่เริ่มต้นคดี หากมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี ก็อาจจะถือได้ว่าเป็นการยกระดับมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยให้มีความทัดเทียมกับอารยประเทศ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้ขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนั้นถูกแทรกแซงจากอำนาจภายนอก โดยเฉพาะการแทรกแซงจากอำนาจทางการเมือง ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเพิ่มขึ้นและเพื่อไม่ให้เกิดกระบวนการยุติธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

ดังนั้น ในพิเศษทุกคดี พนักงานอัยการควรมีบทบาทเข้ามาร่วมรับฟังการสอบสวนและควบคุมดูแลการสอบสวนด้วยตนเอง เพราะพนักงานอัยการจะต้องเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกลั่นกรองคดีก่อนยื่นฟ้องต่อศาล พนักงานอัยการควรที่จะต้องรับรู้ข้อเท็จจริงตั้งแต่เบื้องต้น ทั้งข้อมูลในส่วนของผู้ต้องหา และข้อมูลในส่วนของผู้เสียหาย รวมทั้งพยานหลักฐานด้านอื่นๆ ประกอบการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยสั่งคดี เพื่อให้ระบบสอบสวน และฟ้องร้องมีมาตรฐานสากลเหมือนอารยประเทศ ตามหลักกระบวนการสอบสวนและการฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่สามารถแบ่งแยกได้ และเพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน อันจะเป็นการเสริมสร้างหลักประกันให้กับผู้ต้องหาในเรื่องของสิทธิ และเสรีภาพ ในกระบวนการยุติธรรมขั้นอีกชั้นหนึ่งด้วย

ปัญหาของพนักงานอัยการคดีพิเศษที่มีได้เข้าร่วมสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี ตั้งแต่เริ่มต้นคดีเมื่อมีการกระทำความผิดซึ่งเป็นคดีพิเศษเกิดขึ้น เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 หน่วยงานที่มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบคือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ตลอดถึงการออกหมายเรียกบุคคลใดๆ ที่ต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรืออนุมัติหมายจับจากศาล และมีอำนาจสอบสวนผู้ต้องหาเพื่อสรุปสำนวนส่งไปยังพนักงานอัยการคดีพิเศษเพื่อพิจารณาให้ความเห็นสั่งสอบสวนเพิ่มเติม หรือสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องต่อไป ผู้เขียนเห็นว่า ต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรมนั้นไม่ควรให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ แต่เพียงองค์กรเดียวที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม ตรวจค้นหรือสอบสวนคดีอาญาที่เป็นคดีพิเศษ โดยปราศจากการตรวจสอบและถ่วงดุลจากองค์กรอื่น แม้ว่าจะมีกฎหมายตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 คดีพิเศษที่มี

ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 21 วรรค (1) (ค) หรือ (ง) คือ คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน ต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดีแล้วแต่กรณี แต่ผู้ที่มีอำนาจเสนอเรื่องเพื่อขออนุมัติหมายจับหรือหมายค้นจากศาลก็มี คือ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งหากมองในทางมิติที่เลวร้ายแล้ว ถือเป็นเรื่องง่ายตายมากที่จะกลั่นแกล้งใคร ยัดเยียดข้อหาให้ใคร หรือใช้อำนาจต่อรองต่างๆ ในทางที่มีขอบ อาจเป็นเหตุให้ประชาชน ผู้บริสุทธิ์ได้รับความเสียหาย เตือดร้อนและถูกละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพได้โดยง่าย พนักงานสอบสวนคดีพิเศษบางคนอาจใช้วิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การข่มขู่ผู้ต้องหาเพื่อให้รับสารภาพ หรืออาจถูกแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชา จากนักการเมืองผู้มีอิทธิพล จากคู่กรณีฝ่ายตรงข้ามที่หิбыยื่นผลประโยชน์ให้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจทำให้การสอบสวนถูกเบี่ยงเบนได้โดยง่าย เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนซึ่งเป็นคู่กรณี เพราะจะไม่ได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย สังคมเสื่อมต่อกระบวนการยุติธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากกระบวนการชั้นก่อนฟ้องคดี ที่แยกอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การสอบสวนคดีพิเศษของวัตถุประสงค์สำคัญในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ฉะนั้น การที่พนักงานอัยการจะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ จะต้องปรากฏว่ามีพยานหลักฐานที่แน่นหนาชัดเจนทั้งในส่วนของผู้ต้องหาและผู้เสียหาย โดยผ่านขั้นตอนการสอบสวนที่มีการใช้ดุลพินิจที่อยู่บนความถูกต้องชอบธรรม ตามหลักภาวะวิสัย จึงจะถือได้ว่าเป็นขั้นตอนการสอบสวนและมาตรการกั้นกรองคดีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ ตามหลักการสอบสวนและการฟ้องร้องที่เป็นกระบวนการเดียวกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ของอารยประเทศไม่ว่าจะเป็นของประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส หรือญี่ปุ่น ซึ่งผู้เขียน จึงได้เสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ของพนักงานอัยการคดีพิเศษที่มีได้เข้าร่วมสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี

ผู้เขียนเห็นควรเสนอให้พนักงานอัยการ มีอำนาจเข้าร่วมในการสอบสวนในคดีพิเศษ เนื่องจากเป็นคดีที่มีความสลับซับซ้อนมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และความสงบเรียบร้อยโดย

ส่วนรวมของประเทศ มีอัตราโทษสูง จึงควรให้พนักงานอัยการ ซึ่งจะต้องนำตัวผู้ต้องหาฟ้องร้อง ต่อศาล ได้เข้าร่วมในการสอบสวนคดีพิเศษด้วย ผู้เขียนจึงเห็นสมควรเสนอให้มีการแก้ไข พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มาตรา 32 เกี่ยวกับสอบสวนร่วมของพนักงาน อัยการกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ โดยให้ยกเลิกข้อความดังกล่าว และให้ใช้ข้อความดังนี้แทน “มาตรา 32 ให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหาร มาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบ พยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นการสอบสวนทุกคดี ทั้งนี้ การสอบสวนร่วมกันหรือปฏิบัติหน้าที่ ร่วมกันดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคพ.กำหนด”

2. ปัญหาการใช้มาตรการบังคับในการร้องขอหมายค้นหรือหมายจับในคดีพิเศษ

เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ว่า ใน การขอออกหมายจับหรือหมายค้นในคดีพิเศษนั้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องขอความเห็น เบื้องต้นจากพนักงานอัยการเสียก่อน อีกทั้งอำนาจในการค้นทั้งนี้เพราะองค์กรอัยการนั้นมี กฎหมายประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมและเพื่อเป็นการ ป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาดขึ้นน้อยที่สุด

ผู้เขียนจึงมีความเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนร่วมกันหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในคดีพิเศษระหว่างพนักงาน สอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร พ.ศ.2547 ข้อ 6 (3) โดยยกเลิกข้อความ ดังกล่าวและให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องใช้มาตรการ บังคับแก่บุคคลโดยจะขอหมายค้นหรือหมายจับ ผู้ร้องขอต้องเป็นพนักงานอัยการ หรือกรณีที่เป็น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ร้องขอ ต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการก่อน ดำเนินการตามกฎหมาย”

3. ปัญหาพนักงานอัยการไม่มีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานในคดีพิเศษด้วยตนเอง

ผู้เขียนเห็นควรแก้ไขพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยให้ พนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบสวนในคดีพิเศษ มีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐาน ตลอดจน สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้ด้วยตนเองโดยเสนอให้มีการเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการ สอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 23 วรรคแรก โดยให้ใช้ข้อความนี้

“ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือพนักงาน อัยการที่เข้าร่วมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และเป็นพนักงานฝ่าย

ปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แล้วแต่กรณี”

4. ปัญหาการออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีพิเศษของพนักงานอัยการ

ผู้เขียนควรเสนอแนะให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญาไว้เลยว่า กรณีดังต่อไปนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ
และพนักงานอัยการในการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีได้ โดยพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบ ถึงความ
ร้ายแรงแห่งข้อหา พฤติกรรมของการกระทำความผิด เมื่อคำนึงถึงสภาพการศึกษา ความเป็นอยู่
ของผู้ต้องหา เพศ อายุ หรือดูจากประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหา เพราะหากพนักงาน
สอบสวนคดีพิเศษหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดีแล้ว ก็ไม่เกิดประโยชน์อะไรต่อสาธารณชน
คดีที่เกี่ยวกับความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศคดีที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือ
ศีลธรรมอันดีของประชาชน

5. ปัญหาการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการทำ
ความเห็นแย้งตามมาตรา 145 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้เขียนเห็นว่าตามมาตรา
34 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ที่ให้อำนาจอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษทำ
ความเห็นแย้ง ซึ่งตามมาตรา 18 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อธิบดีกรมสอบสวน
คดีพิเศษจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนและทำความเห็นทางคดีส่งพนักงาน
อัยการ บทบัญญัติดังกล่าวตามมาตรา 34 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 จึง
ถือได้ว่าการทำความเห็นทางคดีสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องในชั้นสอบสวนกับการทำความเห็นแย้ง
กระทำโดยบุคคลคนเดียวก็คือ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งผิดหลักการความชอบด้วย
กฎหมายและหลักการตรวจสอบ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรให้กำหนดอนุบัญญัติที่ออกตามความในมาตรา 34
พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 โดยกำหนดผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กำหนดใน
กฎกระทรวง เป็นผู้มีอำนาจทำความเห็นแย้งในคดีพิเศษ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มี การออกกฎกระทรวง
กำหนดตำแหน่งที่มีอำนาจทำความเห็นแย้งในคดีพิเศษตามมาตรา 145 ประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญาแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ในชั้นสั่งคดีของพนักงานอัยการในคดีที่พนักงานอัยการเข้าร่วม
สอบสวน ตามมาตรา 32 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 จะเห็นได้ว่า กรณีใน
ชั้นสอบสวนเมื่อพนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบสวน มีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง
ผู้ต้องหา แล้วส่งสำนวนไปพนักงานอัยการในชั้นสั่งคดี พนักงานอัยการในชั้นสั่งคดีควรมี

ความเห็นทางคดีไปในแนวทางเดียวกันกับพนักงานอัยการในชั้นสอบสวน แม้ตามระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจมีความสำคัญ แต่พนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะองค์กร มิใช่ในฐานะส่วนตัว เมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นในชั้นสอบสวนแล้ว ในชั้นสั่งคดีของพนักงานอัยการไม่ควรมีความเห็นที่ขัดแย้งกับพนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบสวน อันจะเป็นไปตามหลักการสอบสวนและการฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่สามารถแบ่งแยกได้ คือ การตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่อง และเพื่อให้การสอบสวนและการสั่งคดีมีความเป็นภาวะวิสัยเป็นอำนาจเดียวของการสอบสวนและการฟ้องร้องซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม

บรรณานุกรม

- คณิต ฅ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์พานิช. (2556). หลักทฤษฎีการสอบสวนและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน (เทคนิคและศิลปะในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- อุทัย อาทิเวช. (2559). คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 3 การสอบสวนมาตรการบังคับในคดีอาญา. กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พริ้นติ้ง.
- คณิต ฅ นคร. (2557). “อัยการกับความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน” หน้า 12-13.
- ทวีศักดิ์ ฅ ตะกั่วทุ่ง. “งานอัยการของประเทศญี่ปุ่น.” รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ. หน้า 86-87.
- ปัทม์พิไลษฐ์ วิศาลเสถ์ (2551). บทบาทและอำนาจหน้าที่ของอัยการและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย.
- วุฒิพงษ์ อารีราษฎร์. (2548). บทบาทของพนักงานอัยการในการสอบสวน: ศึกษาต้นพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ประมวลกฎหมายอาญา
พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547